

«La promoziun dal rumantsch stat en il center»

La regenza respunda a la dumonda da deputà Jon Domenic Parolini areguard il rg en scola

■ (anr/hh) En sia resposta a la dumonda da deputà Jon Domenic Parolini concernent il concept «rumantsch grischun en scola» constatescha la regenza ch'ils problems da la Rumantschia fissan tut auter che schlets senza il rumantsch grischun. La finamira dal chantun stoppia esser quella da persvader la populaziun da la necessitad da quest pass. Il concept avant maun tegnia quint da la situaziun actuala dal rumantsch. Cun occasiun da la sessiun dal december dal cussegl grond è il deputà Jon Domenic Parolini (pps, Suot Tasna) sa drizzà a la regenza cun differentas dumondas areguard il concept «rumantsch grischun en scola». En sia intervenziun remartgescha el las numerusas reacziuns negativas envers il concept, sco per exempel da vischnancas cun scolas fundamentalas rumantschas.

Gronda opposiziun

Tranter auter è Jon Domenic Parolini sa basà sin la procedura da consultaziun da quest concept che ha cuzzà enfin la fin november 2004: «Tge senn ha fatg questa consultaziun davart il concept general 'rumantsch grischun en scola', sch'il cusseglier guvernativ responsabel Lardi communitgescha l'avis da la regenza davart l'ulteriur proceder gia avant che tut las posiziuns sajan arrivadas tar il Deca?» Plinavant sa dumonda Parolini: «N'è betg la regenza responsabla d'examinar l'agir dal chantun e dal metter eventualmain en dumonda, surtut sch'ina fitg gronda opposiziun sa manifestescha cunter il proceder. Sche ca. 75 pertschient da las votantas e dals votants da bleras vischnancas cun scola fundamentala rumantscha, numerusas personalitads, tranter quellas er enconuschents linguists rumantschs, professers, scripturs, autoritads communalas ed autoritads da scola, organizaziuns regiunalas, sco er blers magisters s'expri-

Jon Domenic Parolini: «Ils Rumantschs na cumportan nagina ulteriura spartiziun e polarisaziun.»

man cunter la substituziun dals idioms tras il rumantsch grischun, stuess la regenza tadlar e s'occupar en moda pli detagliada da la problematica.» Plinavant fa il deputà da la Partida populara svizra allusiun dals gronds custs che l'introducziun dal rumantsch grischun en scola chaschuna al chantun. Quella vegn a custar almain diesch milliuns francs. Tenor il plan da finanzas dal chantun èsi dentant prevì d'investar ils proxims onns sulettamein 2,21 milliuns francs per quest project. Concludend sias ponderaziuns constatescha Parolini ch'il concept preschentà procuria per

singulas vischnancas. Uschè saja formulà il concept general deliberà da la regenza. Ella constatescha ch'il cussegl grond ha pri oriundamain la decisiun e quai savend da ses effects sin la scola rumantscha. Sin fundament da las resalvas e dals dubis exprimids en connex cun la procedura da consultaziun dettia la regenza a las singulas vischnancas la pussaivladad da decider sezzas ils proxims diesch onns davart il mument d'ina eventuala introducziun. Tar la mesira concernent ils meds d'instrucziun rumantschs sa tracti d'ina mesira A, pia d'in «accent politic-strategic». Quella mesira è vegnida prida, essend ch'i para d'esser dapli ch'intschert da producir meds d'instrucziun buns ed actuals per tschintg idioms en il futur. La regenza è conscienta che las cumpetenzas tenor il dretg vertent èn per part tar il chantun (meds d'instrucziun, exams d'admissiun, scolaziun da las persunas d'instrucziun) e per part tar las vischnancas (lingua da scola dal lieu). Quest problem vul ella surmuntar a moda graduada. Uschè duain las vischnancas sezzas decider davart il mument concernent las midadas dal dretg. «En connex cun l'introducziun dal rumantsch grischun èsi dal tutfatg cler ch'il mantegniment e la promoziun da la lingua rumantscha stat en il center. Senza il rumantsch grischun fissan ils problems da la Rumantschia tut auter che schlets. La finamira sto esser da persvader la populaziun da la necessitad da quest pass», accentuescha la regenza en sia resposta. Ella conferma er ch'i fissa fallà da pretender da la Rumantschia in deputament unanim. Visavi las autras gruppas linguisticas na fetschia er nagin questa pretensiun. Tenor la regenza sa tracti uss da pussibilitar in bun cumenzament a las vischnancas che vulan sa participar voluntariamain e da prubar da persvader las ulteriuras vischnancas.

ina polarisaziun tranter las Rumantschas ed ils Rumantschs: «Els na cumportan dentant nagina ulteriura spartiziun e polarisaziun. Impurtant fissi da tschertgar il numnader comunabel il pli grond per tut ils ulteriurs pass. Quai fiss l'introducziun passiva dal rumantsch grischun en scola.»

Chaussa da las vischnancas

En sia resposta a Jon Domenic Parolini accentuescha la regenza che la decisiun areguard ina eventuala introducziun dal rumantsch grischun en scola saja ils proxims var diesch onns chausa da las